

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

Журнал заснований у 1918 році

**ВЧЕНІ ЗАПИСКИ
ТАВРІЙСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

Серія: Юридичні науки

Том 29 (68) № 5 2018

**Київ
2018**

Головний редактор:

Ляшко Олександр Олександрович – кандидат юридичних наук, директор Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського

Члени редакційної колегії:

Берназюк Ян Олександрович – доктор юридичних наук, професор кафедри конституційного та міжнародного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, суддя Верховного суду України;

Бусол Олена Юріївна – доктор юридичних наук, завідувач кафедри спеціально-правових дисциплін Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського;

Дорохіна Юлія Анатоліївна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінально-правових дисциплін Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського;

Макаруха Зоряна Мар'янівна – доктор юридичних наук, доцент кафедри конституційного та міжнародного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського;

Камінська Наталія Василівна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного та міжнародного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського;

Лощихін Олександр Миколайович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного та міжнародного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, заслужений економіст України, дійсний член Академії наук вищої школи України;

Недюха Микола Петрович – доктор філософських наук, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного та міжнародного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, заслужений діяч науки і техніки України, дійсний член Академії наук вищої школи України;

Скакун Юлія Володимирівна – кандидат юридичних наук, доцент, перший проректор Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського;

Федоренко Владислав Леонідович – доктор хабілітований наук правничих, доктор юридичних наук, професор, директор Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України.

**Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського
(протокол № 3 від 08.11.2018 року).**

Науковий журнал «Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки» зареєстровано Міністерством юстиції України (Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого ЗМІ серія КВ № 15713-4184Р від 28.09.2009 року)

Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України з юридичних наук відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 28.12.2017 № 1714 (додаток 7)

Сторінка журналу: www.juris.vernadskyjournals.in.ua

ЗМІСТ

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

Бутирін Є.О. ФЕНОМЕН МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЛІТИКО-ПРАВОВІЙ ДУМЦІ XIX СТ.....	1
Лішик О.П. ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ.....	8
Макаренко Л.О. ОСМИСЛЕННЯ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ У СУЧАСНІЙ ЮРИДИЧНІЙ НАУЦІ.....	13
Сковронський Д.М. ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНИХ ШКІЛ В АФІНАХ.....	19
Тицька Я.О. ЮРИДИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ».....	24

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Ляшко О.О. ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ЕКОНОМІЧНИХ, СОЦІАЛЬНИХ І КУЛЬТУРНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ	29

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Авраменко Я.П. НАГЛЯД ТА КОНТРОЛЬ ЯК СКЛАДНИКИ ФУНКЦІЇ ФОРМУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ІПОТЕЧНОГО РИНКУ	35
Белей Є.Н. КОНТРОЛЬ І НАГЛЯД У СФЕРІ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я.....	41
Ковалко Н.М. СУЧАСНА СИСТЕМА САМОРЕГУЛЮВАННЯ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ США.....	49
Коров'як О.Я. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПОСЛУГ У МЕДИЧНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ.....	54
Петренко П.Д. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК КРИТЕРІЙ РОЗМЕЖУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ І АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСАД.....	60
Тарнавська І.Я. АНАЛІЗ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА ПОЛІТИК У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РЕФОРМ.....	65
Терзі О.О. АНАЛІЗ МЕДИЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ КОЛА СУБ'ЄКТІВ УПРАВЛІННЯ	69
Топчій О.В. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ НЕПОВНОЛІТНІХ.....	74

Чорна В.Г. ЩОДО ПИТАННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ОБМЕЖЕНЬ.....	80
КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО	
Британська О.В. ФАКТОРНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ ЗЛОЧИННОЇ ПОВЕДІНКИ НЕПОВНОЛІТНІХ.....	86
Busol O.Yu. SYSTEM OF SPECIALIZED PUBLIC ANTI-CORRUPTION INSTITUTIONS IN UKRAINE: PROBLEM OF CLASSIFICATION.....	91
Ніколенко Р.О. НАДАННЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ ЯК СИСТЕМОУТВОРЮЮЧИЙ ЕЛЕМЕНТ КОНСТРУКЦІЇ СТ. 365-2 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ.....	97
Тарасенко Ю.М. ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ В УКРАЇНІ.....	102
Харитонов С.О. ВІЙСЬКОВІ ЗЛОЧИНИ В СИСТЕМІ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ.....	107
ФІЛОСОФІЯ ПРАВА	
Бровко Н.І. ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ ОКРЕМИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ (НА ПРИКЛАДІ ЖИТЕЛІВ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ)	112
Несправа М.В. ІДЕАЛІСТИЧНО-КРИТИЧНИЙ ВИМІР ДЕЛІБЕРАТИВНОЇ МОДЕЛІ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА.....	116
Смазнова І.С. ДІАЛЕКТИКА КАТЕГОРІЙ «АГРЕСІЯ» І «ТОЛЕРАНТНІСТЬ» В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	123
Відомості про авторів.....	130

CONTENTS

THEORY AND HISTORY OF STATE AND LAW; THE HISTORY OF POLITICAL AND LEGAL STUDIES

Butyrin Ye.O.

THE PHENOMENON OF LOCAL SELF-GOVERNMENT
IN UKRAINIAN POLITICAL-LEGAL THOUGHT OF THE XIX CENTURY1

Lishik O.P.

TO THE QUESTION OF DEFINITION OF PUBLIC ADMINISTRATION
IN THE SPHERE OF SOCIAL PROTECTION OF INTERNAL TRANSFERS8

Makarenko L.O.

UNDERSTANDING OF LEGAL CONSCIOUSNESS IN THE MODERN LEGAL SCIENCE13

Skovronskyy D.M.

FORMATION OF RHETORICAL SCHOOLS IN ATHENS19

Tytska Ya.O.

THE LEGAL MEANING OF THE CONCEPT OF ACADEMIC INTEGRITY.....24

CONSTITUTIONAL LAW; MUNICIPAL LAW

Iliashko O.O.

PROBLEMS OF ENFORCEMENT AND PROTECTION
OF ECONOMIC, SOCIAL, AND CULTURAL RIGHTS
ON TEMPORARILY OCCUPIED TERRITORIES.....29

ADMINISTRATIVE LAW AND PROCESS; FINANCE LAW; INFORMATION LAW

Avramenko Ya.P.

SURVEILLANCE AND CONTROL AS CONSTITUENT FUNCTIONS
OF MORTGAGE MARKET INFRASTRUCTURE ESTABLISHMENT35

Belei Ye.N.

CONTROL AND SUPERVISION IN THE FIELD OF PUBLIC HEALTH41

Kovalko N.M.

MODERN SYSTEM OF SELF-REGULATION IN THE US SECURITIES MARKET49

Korovyak O.Ya.

PROVIDING QUALITY OF SERVICES IN THE MEDICAL INDUSTRY OF UKRAINE54

Petrenko P.D.

THE RESPONSIBILITY OF SUBJECTS OF PUBLIC ADMINISTRATION
AS A CRITERION OF DELIMITATION OF POLITICAL
AND ADMINISTRATIVE POSITIONS60

Tarnavska I.Ya.

ANALYSIS OF NATIONAL LEGISLATION AND POLICIES
IN THE FIELD OF PROTECTION OF THE RIGHTS
OF MEDICAL WORKERS AT THE PRESENT STAGE OF REFORMS65

Terzi O.O.

THE ANALYSIS OF MEDICAL LEGISLATION ON THE DEFINITION
OF THE ROLE OF MANAGEMENT SUBJECTS69

Topchii O.V.

PUBLIC MANAGEMENT IN THE CONTEXT
OF ENSURING INFORMATION SAFETY OF MINORS74

Chorna V.G. CONCERNING THE INSTITUTIONAL DEFINITION OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL CONSTRAINTS	80
CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY; CRIMINAL ENFORCEMENT LAW	
Brytanska O.V. FACTOR CONDITIONALITY OF MINOR CRIMINAL BEHAVIOUR	86
Busol O.Yu. SYSTEM OF SPECIALIZED PUBLIC ANTI-CORRUPTION INSTITUTIONS IN UKRAINE: PROBLEM OF CLASSIFICATION	91
Nikolenko R.O. PROVISION OF PUBLIC SERVICES AS CONSTITUTING ELEMENT OF THE CONSTRUCTION OF ARTICLE 365-2 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE.....	97
Tarasenko Yu.M. PREVENTION OF CRIMES COMMITTED BY INTERNALLY DISPLACED PERSONS IN UKRAINE	102
Kharytonov S.O. MILITARY CRIMES IN THE SYSTEM OF CRIMINAL LEGISLATION OF UKRAINE	107
PHILOSOPHY OF LAW	
Brovko N.I. THE QUESTIONS OF THE FORMATION OF THE LEGAL AWARENESS OF CERTAIN SEGMENTS OF THE POPULATION IN MODERN UKRAINIAN SOCIETY (IN CASE OF RESIDENTS OF AGRICULTURAL LOCATION)	112
Nesprava M.V. THE RULE OF LAW'S DELIBERATIVE MODEL: IDEALISTIC CRITICAL DIMENSION	114
Smaznova I.S. THE DIALECTICS OF CATEGORIES "AGGRESSION" AND "TOLERANCE" IN CONDITIONS OF THE GLOBALIZATION	123
Information about authors	130

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

УДК 342.553(477)

Бутирін Є.О.

Донецький державний університет управління

ФЕНОМЕН МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЛІТИКО-ПРАВОВІЙ ДУМЦІ ХІХ СТ.

У статті розглянуто проблеми поняття місцевого самоврядування в українській політико-правовій думці ХІХ ст. Визначено, що українська політико-правова думка щодо сприйняття феномена місцевого самоврядування була невіддільна від непересічних особистостей які її творили. М.П. Драгоманов створив політичну філософію соціального й національного єднання на ґрунті федералізму, сутність якої крилася в громаді як в організованому самодержавному співтоваристві з низу до верху (недоторканість основних прав і місцевого самоврядування, що забезпечені державним самоврядуванням на ґрунті народного суверенітету). Установлено, що громадський концепт став домінуючим в українській політико-правовій думці ХІХ ст., на відміну від російської, де були представлені всі концепти міського самоврядування. Пояснити це можливо наявністю національної ідеї, загроза якій, на думку українських мислителів, походила від держави.

Ключові слова: *місцеве самоврядування, державне управління, народ, земська реформа, децентралізація державної влади, громадська парадигма, український парламент.*

Постановка проблеми. Українське суспільство впродовж віків іноземного панування, перебуваючи під різними державними утвореннями, все ж зберігало єдність не завдяки владі, а всупереч їй, а також накопичило певний громадський потенціал самоврядування. Трансформація громадянського суспільства вимагає глибокого вивчення конституційно-правових аспектів організації і реалізації місцевого самоврядування в Україні, час і практика ставить нові доктринальні та конкретно-юридичні завдання. Використовуючи історичний досвід демократії в Україні, одночасно розбудовується і правова держава, і громадянське суспільство, зокрема місцеве самоврядування з власними соціокультурними та історичними традиціями, культурою та менталітетом українців.

Зазначимо, що у ХІХ ст. українська політико-правова думка щодо сприйняття феномена місцевого самоврядування була невіддільна від непересічних особистостей, які її творили. І це стосується не лише вчених-правознавців або викладачів вишів, які предметно займалися тими

чи іншими науковими студіями, писали дисертації та монографії. Не менший внесок у науку робили діячі, які присвятили себе служінню ідеї набуття Україною незалежності. Ці роздуми щодо самоврядування чинились у контексті осмислення проблеми набуття Україною незалежності, ідеї національного, політичного, економічного та соціального визволення українського народу. І майже всі, хто долучався до вирішення цієї проблематики, були одностайні – першим кроком на цьому шляху вони вважали боротьбу із самодержавством за перехід до конституціоналізму.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розпочати слід з одного з керівників національного руху другої половини ХІХ ст., правознавця-науковця, юриста-практика, громадського діяча, зокрема гласного Київської думи, О.Ф. Кістяківського [1], якому притаманне реалістичне сприйняття й оцінка українського питання в обох імперіях. Щодо Російської, то перший крок до політичної свободи він бачив у створенні конституційної монархії, запропонувавши теорію прогресивного конституціоналізму. Головна ідея

полягала в тому, що лише в конституційній державі діють демократичні засади – місцеве та державне самоврядування, право зборів та об'єднань, реалізація яких можлива лише завдяки загальному виборчому процесу, праву відкликання посадових осіб, судової підзвітності чиновників, законності в діяльності органів влади [2].

Справу батька продовжив його старший син – Б.О. Кістяківський, який навчався у Швейцарії, Англії та Німеччині де познайомився з Г. Елінеком, М. Вебером та пройнявся ідеями. Він поділяв думку щодо необхідності співпраці між українцями російської та австрійської імперій. Як правник, Б.О. Кістяківський надавав перевагу правам свободи індивіду та захисту з боку демократичних політичних інститутів. Він уважав, що національні проблеми ніколи не візьмуть верх над універсальними людськими цінностями. Щодо боротьби за національні права, то вона є складником загальної боротьби проти самодержавства. Як і батько, Б.О. Кістяківський вважав, що лише конституційна державна форма може бути гарантією індивідуальних прав усіх громадян імперії [3].

Показовим є праворозуміння такої категорії, як «народ», яке запропонував Б.О. Кістяківський, стверджуючи, що народ є таким же невід'ємним елементом держави, як і влада. Більше того, в правовій державі народ є найважливішим елементом та дуже складною й багатоманітною системою, в правосвідомості якої знаходить своє вираження державна влада. Із правничої точки зору народ – це правовий союз, а держава – це правовий союз народу, який набуває свого завершення в органах влади. Народ відіграє подвійну роль. Він формує вищі органи державної влади, тому є суб'єктом влади, проте народ зобов'язаний підпорядковуватись приписам публічної влади, а тому є об'єктом влади. Піддається критиці як теорія народного суверенітету Ж-Ж. Руссо, де народ є суб'єктом влади, так і консервативна теорія права Е. Берка, яка сприймає народ лише як підданих. Більшість сучасних конституційних держав засновані на компромісі між ідеєю народного суверенітету та традиційною формою влади, створеною ще абсолютною монархією. Завдяки цьому компромісу в сучасних конституційних монархіях народ (хоча і не повністю) є носієм чи суб'єктом влади [4, с. 131–132].

Отже, реалізація в конституційній державі принципу народного суверенітету потребує від народу стати безпосереднім та активним учасником політичного процесу через народне представництво усіх рівнів. Завдяки народному пред-

ставництву і правам людини та громадянина, які гарантують самодіяльність як окремої особи, так і суспільних груп, вся організація правової держави має суспільний чи народний характер [4, с. 333].

Вираженням професійного юридичного ставлення до права, держави та політичної організації суспільства є правові погляди М.П. Драгоманова [5, с. 10]. Квінтесенцією політико-правових переконань видатного українця стала його програма, викладена в праці «Вільна Спілка», яка вперше була оприлюднена в Женеві та набула певного міжнародного резонансу. Одна з французьких ліберальних газет зауважувала, що М.П. Драгоманов написав свою працю під впливом федеративного ладу північної Америки, студія обґрунтована точним і всебічним знанням обставин у Росії. Федералізм для України вірогідний як шлях відродження державності, якщо демократизм стане умовою будь-якого політичного і соціального устрою [6, с. 393–394]. Сучасниця М.П. Драгоманова С. Русова зазначала, що задля забезпечення демократизму автор висував кілька умов – найширший розвиток місцевого самоуправління і повну автономію найдрібніших населених пунктів. І це навіть за тих умов, що тогочасна Франція була прикладом централізму, який паралізував найкращі форми місцевого управління в середині держави. Тільки широко поставлене самоврядування найдрібніших областей дійсно забезпечує всій масі населення користування правами людини і громадянина [6 с. 395].

Оцінюючи потенційні можливості Російської та Австро-Угорської імперій щодо соборності українських земель в єдину державу, М.П. Драгоманов надавав перевагу Росії. Він сподівався на створення децентралізованої федерації з обласним самоврядним устроєм. На думку П.Б. Струве, М.П. Драгоманов був перший, хто дав усій російській демократії широку і зрозумілу політичну програму, перший, хто різко і чітко пояснив російському суспільству суть і значення конституційного порядку, особливо прав особи, початків самоврядування [7, с. 10].

У своєму щоденнику О.Ф. Кістяківський, висловлюючись щодо брошури М.П. Драгоманова «Турки зовнішні і турки внутрішні», зазначав, що авторові необхідна політична свобода, всенародне земське представництво з контролем над діями виконавчої влади, з недоторканістю свободи особи, слова, зібрань, товариств [2, с. 305]. Федеральну систему М.П. Драгоманов уявляв собі як асоціацію общин, союз общин, який мав охопити український народ. Вільними можуть бути не-